

system (at least an outline of its contours); the need to preserve the military component in the activities of certain bodies (for example, the National Police of Ukraine and the SBU); directions and limits of cooperation with the block of anti-corruption structures (NABU, SAP, NAZK, ARMA); unified personnel policy (training of personnel and their guaranteed social security and protection); expediency of separating pre-trial investigation units into a new law enforcement institution, etc.

It is emphasized that for the proper implementation of the measures provided for in this document, it is necessary to observe not one (as recorded in the Plan), but three levels of complexity. The first concerns reforming not only law enforcement agencies that are part of the security and defense sector, but also all other institutions with a similar functional focus. The second is the transformation of criminal justice, the basic component of which is the courts, as well as the state apparatus, the work of which covers the activities of all power structures, including such a key element of the specified type of justice as the courts. The third level of complexity, related to the need to replace the actually bankrupt political, socio-economic state model in Ukraine, with an effective paradigm close in its characteristics to recognized world democracies, which will ensure the timely and full realization of objectively formed public needs, courts and whose law enforcement agencies will fully comply in their activities with the principles of equality before the law and the inevitability of punishment.

Keywords: *system reforms, plan, law enforcement agencies, courts, complexity, criminal justice, state apparatus.*

УДК 342.7

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-28-33

Олександр ПЕРЕДЕРІЙ[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Висвітлено проблемні питання, пов'язані із забезпеченням захисту прав внутрішньо переміщених осіб. У статті обґрунтовано, що важливу роль саме у захисті прав внутрішньо переміщених осіб має держава і її органи, які згідно з Конституцією України повинні утверджувати і забезпечувати права і свободи людини, вживати заходів для забезпечення кожною особою реалізувати надані Конституцією права. Висвітлено проблемні питання, що ускладнюють внутрішньо переміщеним особам реалізувати окремі конституційні права, окреслено шляхи вирішення та вжиття заходів, спрямованих на створення дієвих механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Надано увагу тому, що поширеною проблемою, з якою стикаються внутрішньо переміщені особи, є ускладнена можливість отримати доступ до різних видів державних послуг (пенсійне забезпечення, освіту, медичні послуги тощо), реалізувати своє право на працю, а також окремі цивільні права. Надано пропозиції щодо напрямів вирішення цих проблем. У статті обґрунтовано, що важливим елементом механізму захисту прав внутрішньо переміщених осіб повинна стати реальна можливість в особи оскаржити рішення органів державної влади, місцевого самоврядування, їх службових та посадових осіб. Надано увагу тому, що право на судовий захист є важливою гарантією забезпечення прав і свобод людини. Зазначено, що держава повинна всебічно сприяти праву особи оскаржити у суді рішення, дії чи бездіяльність державних органів та посадових осіб. Судова система повинна розглядати такі справи, керуючись принципом верховенства права. Зроблено висновок, що необхідно вважати неправомірним і такими, що порушують зобов'язання нашої держави у галузі прав людини, всі штучні перепони в оскарженні внутрішньо переміщеними особами відповідних рішень.

Ключові слова: *права і свободи, принципи права, внутрішньо переміщені особи, інституційний механізм, гарантії, органи державної влади, європейська інтеграція, воєнний стан.*

Постановка проблеми. Однією із вразливих верств населення нашої держави стали внутрішньо переміщені особи, які внаслідок війни зіткнулися із численними проблемами, пов'язаними із захистом прав, свобод та інтересів, що визначені

© О. Передерій, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4898-876X>

rex12400@ukr.net

Конституцією України та міжнародними стандартами в галузі прав людини. Незважаючи на всебічне намагання держави виправити ситуацію, удосконалити законодавство, створити інституціональні механізми з надання соціальних та інших послуг цим особам, надати допомогу, наявні зараз механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб залишаються ще недосконалими.

Російська агресія та окупація частини території України призвели до необхідності залишити своє місце проживання мільйонів українців, що зумовило потребу створення в державі ефективних механізмів захисту прав вимушених переселенців, їх правового та соціального захисту. Саме тому сьогодні потребують широкого висвітлення та обговорення питання захисту прав внутрішньо переміщених осіб та пошук пропозицій щодо вирішення наявних проблем.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Дослідженням проблем захисту прав внутрішньо переміщених осіб займалися чимало вітчизняних дослідників. Зокрема, це І. Басова [1], Т. Кульчицький [2], О. Капінус [3], К. Крахмальова [4], М. Манджул [5], Л. Наливайко [6], А. Орешкова [7], О. Фесенко [8] та ін. Проте не всі аспекти захисту прав внутрішньо переміщених осіб піддавалися науковому аналізу. Крім того, сучасний стан захисту прав внутрішньо переміщених осіб потребує постійного моніторингу, виявлення проблемних моментів та пропонування шляхів удосконалення тих питань, які є актуальними і потребують не тільки наукового осмислення, але й пропонування пропозицій до змін у законодавстві.

Метою статті є висвітлення окремих проблемних питань, які пов'язані із захистом прав внутрішньо переміщених осіб.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Керівних принципів ООН з питання про переміщення осіб усередині країни держави мають вжити «можливих альтернативних рішень», які б взагалі могли б уникнути переміщень або вжити заходів щодо зведення до мінімуму негативних наслідків переміщення. Якщо неможливо запобігти цьому, то переміщення не повинні здійснюватися у такий спосіб, який би порушував право на життя, повагу до людської гідності, свободу та безпеку, а на держави покладається зобов'язання захищати «від переміщень корінних жителів, представників меншин, селян... та інших осіб, які перебувають в особливій залежності від своїх земель і прив'язані до них» [9; 10, с. 10].

Взявши на себе ці та інші міжнародні зобов'язання і проголосивши Україну, як правову, демократичну та соціальну державу, все це спонукає до створення ефективного механізму захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Важливими у цьому напрямі є забезпечення внутрішньо переміщених осіб до доступу до соціальних послуг, до якісного медичного, пенсійного забезпечення, офіційного працевлаштування, користування освітніми послугами, забезпечення житлом, документами, можливість здобути професію тощо. З іншого боку, держава також повинна не тільки гарантувати, а й забезпечити цим особам право на доступ до суду, на захист їх цивільних прав, створити умови для реалізації права на державну службу, виборчого права тощо.

Поширеною проблемою, з якою стикаються внутрішньо переміщені особи, є ускладнена можливість отримати доступ до різних видів державних послуг (пенсійне забезпечення, освіту, медичні послуги тощо), реалізувати своє право на працю, а також окремі цивільні права. Причинами цього є відсутність в осіб документів, які посвідчують особу, освіту, статус, як суб'єкта права на отримання соціальних виплат чи пенсійного забезпечення. Відсутність документів, що посвідчують право власності на рухоме чи нерухоме майно також зумовлює проблеми у реалізації такого права. Відсутність інформації в осіб про їх страховий та трудовий стаж зумовлює проблеми щодо пенсійного забезпечення.

Водночас держава постійно шукає шляхи вирішення окреслених проблем. Зараз у Верховній Раді України є багато законопроектів, які спрямовані на захист прав внутрішньо переміщених осіб. Наприклад, проектом закону про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» щодо забезпечення прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на безоплатне отримання комунальних послуг та безоплатне тимчасове проживання у період дії воєнного стану, наступним проектом № 7507 пропонується звільнення на період дії воєнного стану ВПО від оплати житлово-комунальних послуг у місцях їх компактного поселення, скасування обмежень щодо шестимісячного терміну безоплатного тимчасового проживання. Проектом № 7231 пропонується доповнити положення Закону

Україні «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» нормою, яка передбачає обов'язок наповнити та вести Єдиний державний реєстр дітей, які потребують реінтеграції та поновлення своїх прав. Законопроектом № 7385 передбачається затвердження Кабінетом Міністрів України методики розрахунку розміру завданої шкоди, яка надається на підставі заяви про отримання відшкодування та створення Фонду відшкодування шкоди завданої потерпілому внаслідок збройної агресії російської федерації [11].

Схвально оцінюючи такі законопроектні ініціативи, треба все ж зазначити, що такі важливі законодавчі акти потребують широкого обговорення, а в подальшому й ухвалення. Враховуючи практичну потребу в якісному законодавстві щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб, на нашу думку, потребують подальшого удосконалення законодавчі приписи, які стосуються процесуального порядку набуття та обліку внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, це стосується забезпечення прав дітей з числа внутрішньо переміщених осіб, які не мають законних представників і супровід яких здійснюють інші особи. Йдеться про удосконалення порядку виплати таким дітям державної допомоги, їх медичного забезпечення, надання освітніх послуг, отримання яких пов'язане з набуттям статусу внутрішньо переміщеної особи такою дитиною.

Наступні проблеми внутрішньо переміщених осіб пов'язані з отриманням довідок, свідоцтв та відновленням документів. Ці питання набувають особливого значення з огляду на суттєве погіршення майнового та матеріального становища внутрішньо переміщених осіб, втрати ними майна, а також загрози втрати права на спадщину. Починаючи з 1 грудня 2014 року документи, навіть ті, на яких стоїть українська печатка, видані на непідконтрольній Україні території, вважаються недійсними та не мають юридичної сили [12]. Дуже багато цих проблем пов'язані із встановленням факту народження або смерті особи, яка перебувала на тимчасово окупованій території, оформлення спадкових прав. Гарантією захисту цивільних прав осіб є суд. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 [13], хоча й передбачає механізм забезпечення цих прав громадян, однак реалізувати право на спадщину, встановити факт смерті чи народження на цій території залишається складним процесом, який має безліч проблемних нюансів. Крім того, Рада національної безпеки і оборони України на сьогодні не ухвалила рішення щодо територій, на які 24.02.2022 вторглася російська федерація і де зараз відбуваються бойові дії, тимчасова окупація, оточення (блокування) [14].

На сьогодні велика кількість пенсійних справ також залишилася на підконтрольній території, і зараз є проблемні питання, які пов'язані з визначенням страхового та трудового стажу особи, зокрема й під час перерахунку пенсій. Важливою і не до кінця вирішеною залишається проблема пенсійного забезпечення у разі смерті годувальника. І головною перепоною тому є неможливість підтвердити факт смерті особи на тимчасово окупованій території. На нашу думку, сьогодні держава повинна встановити додаткові гарантії захисту прав внутрішньо переміщених осіб у цих випадках. На нашу думку, важливим інструментом повинен стати саме судовий захист і здійснення судочинства на підставі принципу верховенства права.

Є певні проблеми, що стосуються реалізації внутрішньо переміщеною особою права на медичну допомогу. Тож досліджуючи це питання, С. Булеца виокремлює такі головні чинники: відсутність у таких осіб медичної документації; неналежний доступ до інформації про заклади охорони здоров'я, куди можна звертатися; відсутність проведення первинного медичного огляду всіх ВПО; медпрепарати для цих осіб є дорогими, тому здебільшого хворим доводиться купувати їх за власні кошти; відсутність фінансування або в нецільовому використанні коштів, виділених на забезпечення належного рівня доступу до медичної допомоги ВПО; доступ ВПО до безоплатних медичних послуг часто не виправдано пов'язаний із взяттям на облік і реєстрацією місця проживання; більшість медичного персоналу не володіє інформацією щодо аптек, де ВПО можуть придбати на пільгових умовах або безоплатно медичні препарати; дефіцит медичних препаратів, життєво необхідних для хворих, які їх потребують (наприклад, гемодіалізу) [10, с. 23].

Висвітлені вище проблеми – лише верхівка айсбергу. На сторінках нашої праці не можна висвітлити всі питання, що потребують вирішення. Проте важливу роль саме у захисті прав внутрішньо переміщених осіб має держава і її органи, які, згідно з Конституцією України, повинні утверджувати і забезпечувати права і свободи людини, вживати заходів для забезпечення кожною особою реалізувати надані Конституцією

права. А органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані здійснювати ефективне правове регулювання, спрямовувати свою діяльність відповідно до вимог Основного закону та створювати дієві механізми забезпечення і захисту прав людини.

Важливим елементом цього механізму повинно стати право внутрішньо переміщеної особи на оскарження рішень органів державної влади, місцевого самоврядування, їх службових та посадових осіб. Право на судовий захист є важливою гарантією забезпечення прав і свобод людини. Держава повинна всебічно сприяти праву особи оскаржити у суді рішення, дії чи бездіяльність державних органів та посадових осіб. Зі свого боку, судова система повинна розглядати такі справи, керуючись принципом верховенства права. Треба вважати неправомірним і такими, що порушують зобов'язання нашої держави у галузі прав людини, всі штучні перепони в оскарженні внутрішньо переміщеними особами відповідних рішень.

Також важливою гарантією захисту прав внутрішньо переміщених осіб можуть слугувати міжнародні правозахисні механізми. Вони є важливим елементом реального захисту прав внутрішньо переміщених осіб, у тому числі й тоді, коли національні механізми захисту не спрацювали.

Важливим компонентом у механізмі захисту прав внутрішньо переміщених осіб можна вважати адміністративну процедуру, адже саме завдяки їй відбувається реальне здійснення прав особи та втілення принципів належного адміністрування. Стосовно викладеного важливою подією було ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру», який повинен сприяти поліпшенню діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування під час здійснення їхніх повноважень.

Тож у преамбулі цього законодавчого акта вказується, що взаємодія органів публічної адміністрації з особою у вирішенні її адміністративних справ має відбуватися у дусі визначеної Конституцією України демократичної та правової держави та з метою забезпечення права і закону, а також зобов'язання держави забезпечувати і захищати права, свободи чи законні інтереси людини і громадянина [15].

Сподіваємося, що ухвалення цього законодавчого акта сприятиме забезпеченню захисту прав внутрішньо переміщених осіб, адже ідея адміністративної процедури і ухвалення цього законодавчого акта полягає у визначенні стандарту діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у стосунках з особою, дозволяє забезпечити ефективне вирішення тих питань, з якими звертається особа.

Впровадження цих засад у механізм взаємодії публічної адміністрації з приватною особою дозволить переорієнтувати діяльність публічних службовців на мету служіння особі та реально забезпечити належне вирішення адміністративних справи в такий спосіб, щоб упередити виникнення конфліктної ситуації та надмірного навантаження на судову систему. І цьому сприятимуть, по-перше, детальні правила прийняття адміністративних актів, згідно з якими учасники справи будуть вислухані, особі гарантується можливість ознайомитися з матеріалами справи, скористатися у спрощеній формі можливістю представництва у справі, адміністративний орган належно обґрунтує ухвалені рішення та вкаже, як його можна оскаржити. По-друге, процедура адміністративного оскарження вбачається доволі дієвою в багатьох випадках, адже вона є економічною та розумною у часі, а також за результатами розгляду скарги може бути прийнято адміністративний акт, тобто вимоги, з якими особа зверталася до органу, задоволені [16].

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що пріоритетним завданням нашої держави, як соціальної, демократичної та правової, є створення та забезпечення ефективного механізму захисту прав внутрішньо переміщених осіб в усіх сферах і напрямках діяльності держави. Важливою гарантією забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб повинен бути ефективний їх захист, можливість звернутися до юрисдикційних і судових органів і отримати поновлення своїх порушених прав, свобод та інтересів, усунення недоліків і поліпшення діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, їх службових та посадових осіб у вирішенні соціальних проблем внутрішньо переміщених осіб, наданні їм державних послуг тощо. Удосконалення процедур захисту прав внутрішньо переміщених осіб повинно бути одним із найважливіших завдань нашої держави.

Список використаних джерел

1. Басова І. С. Внутрішньо переміщені особи: теоретичні та практичні проблеми. *Правова держава*. 2016. Вип. 27. С. 504–511.

2. Кульчицький Т. Р. Юридичні гарантії прав внутрішньо переміщених осіб: теоретико-правовий аналіз. *Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал»*. 2019. № 6. С. 195–200.
3. Капінус О. Я. Концепція реалізації публічної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 3–8.
4. Krakhmalova K. Zakaz dyskryminacji przy realizacji przez osoby wewnętrznie przesiedlone ich praw i wolności na Ukrainie. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. Issue No. 1/1. P. 109–114.
5. Булеца С. Б., Котляр О. І., Лазур Я. В. Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти / за заг. ред.: О. Я. Рогача; М. В. Савчина; М. В. Менджул. Ужгород : РІК-У, 2017. 321 с.
6. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 184 с.
7. Орешкова А. Ф. Нормативно-правові гарантії прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 2 (105). С. 71–76.
8. Фесенко О. А. Адміністративно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2016. 254 с.
9. ООН, Керівні принципи з питань переміщення осіб усередині країни : документ ООН E/CN.4/1998/53/Add.2. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/uk/kerivni-principi-oon-z-pitan-vnutrishnogo-peremishchennya-vseredini-krayini>
10. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: монографія / за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. О. Я. Рогача; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Савчина; канд. юрид. наук, доц. М. В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2018. 268 с.
11. Правовий аналіз законопроектів щодо забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.vplyv.org.ua/archives/6756>.
12. Проблемні питання захисту прав внутрішньо переміщених осіб. URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/problemni-pitannya-zahistu-prav-vnutrishno-peremishhenih-osib/>.
13. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
14. Спадкування майна та нерухомості на тимчасово окупованій території. URL: <https://minjust.gov.ua/m/spadkuvannya-mayna-ta-neruhomosti-na-timchasovo-okupovaniy-teritorii>.
15. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.
16. Бойко І. Роль і значення адміністративної процедури у публічному адмініструванні. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254762/251900/>.

Надійшла до редакції 01.06.2023

References

1. Basova, I. S. (2016) Vnutrishno peremishcheni osoby: teoretychni ta praktychni problem [Internally displaced persons: theoretical and practical problems]. *Pravova derzhava*. Issue 27, pp. 504–511. [in Ukr.].
2. Kulchytskyi, T. R. (2019) Yurydychni harantii prav vnutrishno peremishchenykh osib: teoretyko-pravovyi analiz [Legal guarantees of the rights of internally displaced persons: theoretical and legal analysis]. *Elektronne naukovе fakhove vydannia «Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal»*. № 6, pp. 195–200. [in Ukr.].
3. Kapinus, O. Ya. (2020) Kontseptsii realizatsii publichnoi polityky shchodo vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini [Concept of implementation of public policy regarding internally displaced persons in Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii : Derzhavne upravlinnia*. Vol. 31 (70), № 4, pp. 3–8.
4. Krakhmalova K. (2016) Zakaz dyskryminacji przy realizacji przez osoby wewnętrznie przesiedlone ich praw i wolności na Ukrainie [Prohibition of discrimination in the implementation by internally displaced persons of their rights and freedoms in Ukraine]. *Visegrad Journal on Human Rights*. Issue No. 1/1, pp. 109–114. [in Pol.].
5. Buletsa, S. B., Kotliar, O. I., Lazur, Ya. V. (2017) Mekhanizm zabezpechennia prav vnutrishno peremishchenykh osib: natsionalnyi ta mizhnarodnyi aspekty [The mechanism for ensuring the rights of internally displaced persons: national and international aspects] / za zah. red.: O. Ya. Rohacha; M. V. Savchyna; M. V. Mendzhul. Uzhhorod : RIK-U., 321 p. [in Ukr.].
6. Nalyvaiko, L. R., Stepanenko, K. V. (2019) Mizhnarodno-pravovi standarty prav liudyny [International legal standards of human rights] : navch. posib. Dnipro : DDUVS, 184 p. [in Ukr.].
7. Orieshkova, A. F. (2020) Normatyvno-pravovi harantii prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib [Regulatory and legal guarantees of the rights and freedoms of internally displaced persons]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2 (105), pp. 71–76. [in Ukr.].

8. Fesenko, O. A. (2016) Administratyvno-pravovyi status vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini [Administrative and legal status of internally displaced persons in Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Klasychnyi pryvatnyi instytut. Zaporizhzhia, 254 p. [in Ukr.].

9. OON, Kerivni pryntsyupy z pytan peremishchennia osib useredyni krainy [OOH, Керівні принципи з питань переміщення осіб усередині країни] : dokument OON E/CN.4/1998/53/Add.2. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/uk/kerivni-principi-oon-z-pitan-vnutrishnogo-peremishchennya-vseredini-krayini> [in Ukr.].

10. Zakhyst prav vnutrishno peremishchenykh osib [Protection of the rights of internally displaced persons] : monohrafiia / za zah. red.: d-ra yuryd. nauk, prof. O. Ya. Rohacha; d-ra yuryd. nauk, prof. M. V. Savchyna; kand. yuryd. nauk, dots. M. V. Mendzhul. Uzhhorod: RIK-U, 2018. 268 p. [in Ukr.].

11. Pravovyi analiz zakonoproektiv shchodo zabezpechennia prav ta svobod vnutrishno peremishchenykh osib [Legal analysis of draft laws on ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons]. URL: <https://www.vplyv.org.ua/archives/6756> [in Ukr.].

12. Problemni pytannia zakhystu prav vnutrishno peremishchenykh osib [Problematic issues of protection of the rights of internally displaced persons]. URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/problemni-pitannya-zahistu-prav-vnutrishno-peremishchenih-osib/> [in Ukr.].

13. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy [On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 15.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> [in Ukr.].

14. Spadkuvannia maina ta nerukhomosti na tymchasovo okupovanii terytorii [Inheritance of property and real estate in the temporarily occupied territory]. URL: <https://minjust.gov.ua/m/spadkuvannya-mayna-ta-neruhomosti-na-tymchasovo-okupovaniy-teritorii> [in Ukr.].

15. Pro administratyvnu protseduru [On the administrative procedure] : Zakon Ukrainy vid 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> [in Ukr.].

16. Boiko, I. Rol i znachennia administratyvnoi protsedury u publichnomu administruvanni [The role and significance of the administrative procedure in public administration]. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254762/251900> [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Perederii. Problems of protecting the rights of internally displaced persons in Ukraine. The article highlights problematic issues related to ensuring the protection of the rights of internally displaced persons. The article substantiates that an important role in the protection of the rights of internally displaced persons is played by the state and its bodies, which, according to the Constitution of Ukraine, must affirm and ensure human rights and freedoms, take measures to ensure that every person realizes the rights granted by the Constitution. The article highlights problematic issues that make it difficult for internally displaced persons to realize certain constitutional rights, outlines ways to solve them and take measures aimed at creating effective mechanisms for protecting the rights of internally displaced persons. The author draws attention to the fact that a common problem faced by internally displaced persons is the difficult ability to gain access to various types of public services (pension, education, medical services, etc.), to exercise their right to work, as well as certain civil rights. Directions for solving these problems are proposed.

The article substantiates that an important element of the mechanism for the protection of the rights of internally displaced persons should be a real opportunity for a person to appeal the decisions of state authorities, local self-governments, their officials and officials. Attention is drawn to the fact that the right to judicial protection is an important guarantee of human rights and freedoms. It is noted that the state should comprehensively promote the right of a person to challenge in court the decisions, actions or inaction of state bodies and officials. In turn, the judicial system must consider such cases, guided by the principle of the rule of law. It is concluded that all artificial obstacles in the appeal of relevant decisions by internally displaced persons should be considered illegal and as violating the obligations of our state in the field of human rights.

Keywords: *rights and freedoms, principles of law, internally displaced persons, institutional mechanism, guarantees, state authorities, European integration, martial law.*